

ERSTATNINGSSAKENS A-B-C

PERSONSKADEFORBUNDET LTN

Personskadeforbundet LTN bistår medlemmer med råd og veiledning innenfor helserett, NAV og erstatning.

Innhold

Om Personskadeforbundet LTN s. 3

Gangen i en erstatningssak s. 4

Rett etter ulykken. s. 4

Erstatningsrettigheter s. 6

Hva har jeg krav på å få dekket? s. 8

Bruk av advokat s. 10

Advokatutgifter s. 11

Samarbeid med advokaten s. 15

Gjenoptak av avsluttet sak s. 18

Foreldelse s. 19

Personskadforbundet LTN

Personskadeforbundet LTN er en medlemsorganisasjon som jobber for å forbygge ulykker og styrke rettighetene til de som har fått livet endret på grunn av sykdom eller skade. Forbundet ønsker å sikre at alle skadde blir så friske som de kan bli gjennom et godt tilbud i helsevesenet, og sikre at alle får riktig erstatning og en forsvarlig oppfølging fra NAV.

Forbundet har siden 1984 bidratt til å endre norsk erstatningsrett og har i svært mange tilfeller bidratt til høyere erstatning for våre medlemmer enn opprinnelig tilbud fra forsikringselskap. Gjennom forbundet kan du blant annet få råd og veiledning innenfor erstatning, nav og rehabilitering, få hjelp til å velge personskadadvokat og prate med personer som "vært der før".

Vurdering av sak og bistand til valg av advokat

Rådgiverne i Personskadeforbundet LTN

kan bistå medlemmene med vurdering av sak. For å oppnå riktig erstatning er det en forutsetning at en engasjerer en advokat/advokatfirma som er spesialisert og har lang erfaring med personskadeerstatningssaker. Personskadeforbundet LTN er tilknyttet personskadeadvokater som sikrer våre medlemmer nødvendig kvalitet på advokattjenestene.

Bakgrunnen for denne brosjyren

Når en selv eller ens nærmeste er blitt skadet blir informasjon og forutsigbarhet veldig viktig. Mange forteller om at det er vanskelig å finne konkret og helhetlig informasjon om hvilke rettigheter man har og hvor en skal henvende seg når en står ovenfor en erstatningssak. Vi har derfor prøvd å samle mye av denne informasjonen slik at du skal få litt oversikt over prosessen og spørsmål som kan dukke opp underveis.

Det er viktig å vite at ingen saker er helt like og hver sak har sine egne spørsmål og har sine egne løsninger. Vi anbefaler deg derfor å ta kontakt med en rådgiver for en samtale vedrørende din sak.

Med vennlig hilsen rådgiverne i
Personskadeforbundet LTN

Gangen i en erstatningssak

Ved personskade omfattes man ofte av flere forsikringer som kommer i tillegg til rettighetene man kan ha i det offentlige. Ved trafikk- og yrkesskader omfattes man av lovpålagte forsikringer som skal kompensere for blant annet utgifter, inntektstap og tapt livskvalitet. Det står ikke noe i loven om hva og hvor mye som skal dekkes, men man tar utgangspunkt i det som er avgjort i domstolene.

Forsikring som dekker fritidsskader er frivillige og tegnes ofte privat, men i mange tilfeller har man fritidsdekning gjennom forsikring hos arbeidsgiver eller fagforening. Ofte omfattes man av reiseforsikring når man ferdes utenfor hjemmet og ulykkesforsikring i hjemmet dersom man

har innboforsikring.

Erstatningsaker kan være kompliserte og pågår som regel i flere år. Dette er fordi det tar tid å finne ut hvorvidt skaden vil få varige følger for deg medisinsk og økonomisk.

Rett etter ulykken

Har du vært ute for en trafikk- eller arbeidsulykke med alvorlig personskade, skal politiet tilkalles. Har du plager bør du oppsøke lege så fort som mulig. Pass på at de plagene du har blir nedtegnet på en presis og utfyllende måte i legejournalen.

Din viktigste oppgave er å bli så frisk som mulig, så rask som mulig. Personskade-

forbundet LTN anbefaler at du melder deg inn på et tidlig tidspunkt i saken slik at du kan få råd og viktig informasjon om dine rettigheter.

Meld fra til forsikringsselskap

Husk å melde fra til aktuelle forsikringsselskap så fort som mulig. Grunnen til dette er at ulike forsikringer har ulike meldefrister, og fordi det løper forsinkelsesrente fra 2 måneder etter at skaden er meldt. Husk også å melde fra til de private ulykkesforsikringer som du har. Erstatning fra disse kommer som hovedregel i tillegg.

Personskadeforbundet LTN anbefaler at du får advokat på et tidlig tidspunkt i saken, kontakt oss for veiledning.

Utgifter du får grunnet skaden

Lag en oversikt over utgiftene du mener du har grunnet skaden og ta vare på alle kvitteringer. Husk at små utgifter fort blir store. Det som er mest vanlig er at du selv sender kravene til selskapet og mottar betaling direkte, men dersom du har en advokat kan det være greit å avtale dette. Dersom du er usikker på om dette er en utgift du kan få tilbake fra forsikringsselskapet, still deg selv spørsmålet:

”Ville jeg hatt denne utgiften dersom jeg ikke hadde vært i denne ulykken?”

Nav og erstatning

En Nav-sak pågår som regel parallelt med erstatningssaken. Bli du sykemeldt på grunn av skaden, vil du som arbeidstaker få sykepenger dersom du var i arbeid i minst fire uker før skaden oppstod. Samtidig kan du kreve erstatning for tapt arbeidsinntekt som ikke dekkes av sykepenger, arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd. Det samme gjelder om du mottar arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd. Erstatningen vil da komme i tillegg til det du får gjennom folketrygden (NAV) og utgjør differansen mellom det du ville ha tjent uten skaden og det du etter skaden får utbetalt fra NAV.

Sjekkliste

Jeg har:

- Vært i kontakt med lege eller sykehus
- Fylt ut egenerklæringen ved sykmelding
- Meldt inn skaden til dine forsikringsselskap
- Gått gjennom vilkårene i forsikringsavtalene mine (privat, gjennom jobb, fagorganisasjon og gjennom ektefelle/samboer/foreldre
- Vært i kontakt med Personskade-

Erstatningsrettigheter

Når en blir utsatt for en ulykke og pådrar seg en skade, omfattes en ofte av flere forsikringer som kommer i tillegg til trygderettighetene.

Yrkesskade

En yrkesskade er en skade som skjer på jobben. Arbeidsgiver plikter å tegne yrkesskadeforsikring for sine ansatte og denne forsikringen skal som hovedregel dekke de tap som ikke dekkes av offentlige ytelser. Ved yrkesskader har den skadde særrettigheter i folketrygden og rimelige og nødvendige utgifter til advokat skal dekkes av forsikringsselskapet.

Dersom en blir utsatt for en skade på jobben skal arbeidsgiver sende inn en skademelding til NAV og forsikringsselskap. Ved alvorlige ulykker skal Arbeidstilsynes varsles. Dersom arbeidsgiver ikke melder fra kan du gjøre dette selv. Er du ansatt i stat eller i kommune og er yrkesskadet, vil du kunne ha krav på erstatning under Hovedtariffavtalene (HTA) i henholdsvis stat og kommune.

Dersom arbeidsgiver ikke har tegnet yrkesskadeforsikring har den som blir skadet rett til erstatning fra Yrkesskadeforsikringsforeningen (www.yff.no).

Hva forsikringen dekker skal fremgå av forsikringsvilkårene.

Trafikkulykker

Alle motoriserte og registreringspliktige kjøretøy er pålagt å forsikre (ansvarsforsikring). Loven gir rettigheter til erstatning uansett hvem som har skyld, såkalt et objektivt ansvar. Forsikringsselskapet skal som hovedregel dekke de tap man blir påført på grunn av ulykken, eks. påførte og fremtidige utgifter som nødvendig og rimelige utgifter til advokat, inntektstap og erstatning ved varig medisinsk invaliditet.

Dersom kjøretøyet ikke er forsikret har den som blir skadet rett til erstatning fra Trafikkforsikringsforeningen (www.tff.no).

Fritidsskader

Skader som skjer på fritiden kan dekkes gjennom privat reise- og ulykkesforsikring. Det er ikke uvanlig å ha slike forsikringer gjennom arbeidsgiver eller fagforening. I mange tilfeller omfattes man også av forsikringsordninger gjennom ektefelle eller samboers arbeidsforhold. Dersom barn blir skadet dekkes de ofte gjennom foreldrenes forsikring. Hvis skaden skjer under reiser som er betalt med kredittkort er du som regel omfattet av en forsikring gjennom kredittselskapet.

Hva forsikringen dekker fremgår av forsikringsvilkårene. Det er derfor viktig at du leser disse nøye.

Voldsskader

Dersom du har blitt utsatt for vold og påført en personskada kan du ha krav på erstatning. Voldsoffererstatning kan kreves fra Kontoret for voldsoffererstatning, som er et statlig organ som utmåler og forskutterer erstatningen. Erstatningen skal i utgangspunktet dekke de samme postene som ved trafikkulykker. Normalt vil det også være grunnlag for oppreisningserstatning eller erstatning for tort og svie.

Hvis det blir straffesak er det viktig at du fremmer krav om erstatning. Dette gjøres via politiet. I alvorlige saker kan man ha krav på bistandsadvokat.

For mer info og søknadsskjema: www.voldsoffererstatning.no

Pasientskade

Dersom du har blitt utsatt for feilbehandling eller det har vært svikt i behandlingen i helsevesenet kan du ha krav på erstatning. Skyldes skaden grunnsykdommen eller lidelsen har man ikke krav på pasientskadeerstatning. Du må søke pasientskadeerstatning senest tre år etter at du har forstått eller burde forstått at det er behandlingen eller mangelen på behandling som har ført til skaden. Erstatningen gis fra Norsk Pasientskadeerstatning, som er et statlig organ. Erstatningen skal i utgangspunktet dekke de samme postene som ved trafikkulykker. Når du har fått godkjent skaden/sykdommen som en pasientskade har du krav på å få dekket rimelige og nødvendige utgifter til advokat.

For mer info og søknadsskjema: www.npe.no

Hva har jeg krav på å få dekket?

I henhold til norsk erstatningsrett har du krav på å få dekket økonomiske tap som følge av skaden.

Erstatningspostene som står nevnt under dekkes som hovedregel dersom du har vært utsatt for en trafikk-, yrkes-, volds- eller pasientskade.

Inntektstap

Du har krav på å få dekket påført og fremtidig inntektstap hvis du må jobbe mindre grunnet ulykken. Erstatningen skal dekke det økonomiske tapet som ikke dekkes av NAV.

Med påført inntektstap menes det økonomiske tapet fra skaden skjer til erstatnings-saken er avgjort. Fremtidig inntektstap er det tapet en eventuelt vil få i fremtiden grunnet skaden eller sykdommen.

Påførte og fremtidige utgifter

Du har krav på å få dekket nødvendige og rimelige utgifter som følge av skaden som ikke dekkes av det offentlige. Dette gjelder vanligvis egenandeler til lege, medisiner, tolk, behandlinger, transport og i noen tilfeller hjelp i hjemmet. Andre utgifter kan også dekkes. Her foreligger det også en deling mellom allerede påført og fremtidig

tap. Det endelige oppgjørstidspunktet (når en kommer til en avtale/forlik eller det blir avsagt dom i saken), danner skillet mellom påført og fremtidig tap. De faktiske utgif-tene man har hatt kalles påførte utgifter. Fremtidige utgifter som man vil få skal dekkes innefor det som er "nødvendig og rimelig".

Menerstatning – tap av livskvalitet

Dersom du er påført en varig skade kan du få erstatning for tapt livskvalitet. Denne erstatningsposten beregnes ut fra medisinsk invaliditet som vil si tap av fysisk funksjon. Erstatningen er standardisert og bygger på Arbeid – og sosialdepartementets tabell for yrkesskade. Det tas ikke hensyn til yrke, inntekt eller fritidsinteresser. For å få menerstatning etter yrkes-, pasient-, voldsskader og bilansvarssaker må den medisinske invaliditeten som hovedregel være minst 15 prosent. I ulykkesforsikringer kan det gis menerstatning også ved medisinsk invaliditet under 15 prosent. Hva som er tilfelle i din forsikring vil fremgå av forsikringsvilkårene.

Oppreisningserstatning

Dersom den som skader en annen person har opptrådt grovt uaktsomt eller gjort det ved en bevisst handling, kan det kreves at

det blir betalt oppreisningserstatning. Dette er en erstatning som skal dekke "tort og sive". Eksempler kan være dersom bilfører skader noe ved kjøring under promillekjøring eller kjører på noen i et fotgjengerfelt.

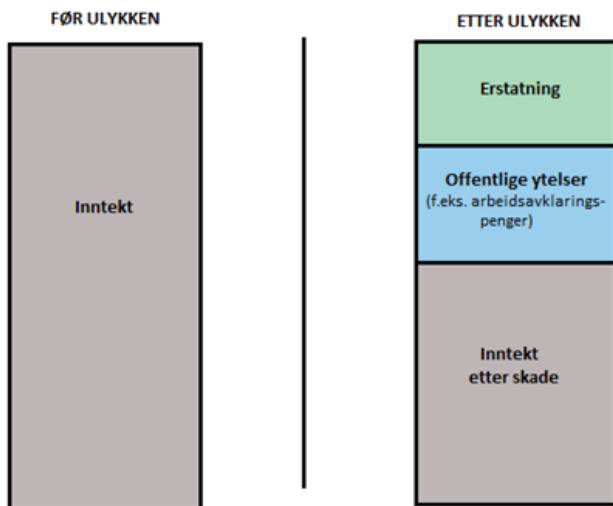
Avkortning

Erstatningsbeløpet kan settes ned, avkortes, hvis man anses å ha medvirket til, eller er å bebreide for, skaden. Dersom forsikringsselskapet påberoper avkortning er det selskapet som har bevisbyrden både for medvirkningsspørsmålet og for å sannsynliggjøre årsakssammenheng mellom

medvirkning og skaden.

Forholdet mellom offentlige ytelser og erstatning

Når man blir skadet kan man ha rett til flere offentlige ytelser, f.eks dekning av sykehusopphold, deler av utgifter til medisiner og legehjelp og sykepenger, arbeidsavklaringspenger og uføretrygd fra NAV. Erstatningen er ment til å være et supplement til disse offentlige ytelsene. Sammen skal de offentlige ytelsene og erstatningen i prinsippet gi full erstatning.

Når man blir skadet kan man ha rett til flere offentlige ytelser, f.eks dekning av sykehusopphold, deler av utgifter til medisiner og legehjelp og sykepenger, arbeidsavklaringspenger og uføretrygd fra NAV.

Bruk av advokat

Personskadeforbundet LTN er tilknyttet et miljø av erfarne og spesialiserte personskadeadvokater. Som medlem kan du få bistand til å velge advokat.

Terskelen for å oppsøke advokat er ofte høy og mange skadde får ikke det de har krav på grunnet frykt for advokatutgiftene. Flere velger advokater som mangler eller har begrenset erfaring på personskaderettens område. Når du velger advokat er det viktig at du forsikrer deg om at advokaten har bred erfaring med personskadeerstatningsaker, samt de medisinske og juridiske problemstillingene som er aktuelle i din sak.

Som medlem av fagforening

Som medlem av fagforening kan du ha krav på juridisk bistand, f. eks ved yrkesskade. Vi oppfordrer derfor at du undersøker hvilke muligheter du har gjennom din fagforening og hvilken erfaring fagforeningen din har i de skadene som er aktuelle i din sak.

Bistand til valg av advokat fra Personskadeforbundet LTN

For å oppnå riktig erstatning er det en forutsetning at en har en advokat/advokatfirma som er spesialisert og har lang erfaring. Som medlem av Personskadeforbundet LTN vil du få hjelp til å velge en advokat med erfaring på det området som du har behov for. Personskadeforbundet LTN er tilknyttet et miljø av erfarne og spesialiserte personskadeadvokater noe som sikrer at våre medlemmer blir møtt av advokater

med riktig og nødvendig kunnskap. Dersom du ønsker bistand til valg av advokat må du fylle ut vurderingsskjema som ligger på vår nettside.

Advokatutgifter

- ved trafikk- og yrkesskade

I trafikkskade- og yrkesskadesaker skal det ansvarlige forsikringsselskap dekke "rimelige og nødvendige" utgifter til advokat frem til eventuell rettslig tvist. Du sitter likevel med et ansvar selv for de utgifter som forsikringsselskapet eventuelt ikke dekker.

Når ikke forsikringsselskapet betaler advokaten, kan det skje at utgifter til dekning av salær trekkes fra utbetalingen din. Dette skal advokaten din avklare med deg og gi deg beskjed om på forhånd. Det er imidlertid verdt å merke seg at hvis omkostningene i saken må antas å bli uforholdsmessig høye i forhold til din økonomiske stilling, skal advokaten i tide gjøre deg oppmerksom på dette. Advokaten plikter også å informere om hvordan salæret er beregnet.

Ved tvist i saken, normalt rettssak, kan man ta ut retthjelpsforsikringen til å dekke advokatutgifter. Var du sjåfør har du slik

forsikring i motorvognforsikringen din, var du passasjer eller fotgjenger har du det i innboforsikringen. Ved yrkesskade må du dessverre på dette stadiet som regel dekke utgiftene til advokat selv, hvis du ikke har så lav inntekt at du fyller vilkårene for offentlig fri rettshjelp. Om din forsikring gir rettshjelpsdekning ved yrkesskader fremgår i forsikringsvilkårene.

- ved pasientskade

Advokatutgifter dekkes som hovedregel kun etter at en har fått vedtak om at en har en godkjent pasientskade. Dette er fordi NPE har plikt til å veilede og bistå i forbindelse med sakene. Det kan gjøres unntak for dette i mer kompliserte og alvorlige saker, der det anses nødvendig og riktig å ha juridisk bistand. Når det er fastslått at skaden skyldes behandling eller manglende behandling (godkjent pasientskade), dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand etter offentlig salæransats.

Hvis en bruker advokat i klageprosess og får medhold i Pasientskadenemnda vil rimelige og nødvendige advokatutgifter i forbindelse med klagen dekkes av Norsk pasientskadeerstatning. Når vedtak fra Pasientskadenemnda foreligger vil en kunne koble inn rettshjelpsforsikring under innboforsikring

for å betale deler av de videre utgifter i saken til eventuell domstolsbehandling, herunder advokat og sakkyndige mv.

- ved fritidsskade

Ved fritidsskader dekkes som regel ikke advokatutgifter. I noen forsikringer kan det åpnes for dekning av noe advokatutgifter dette vil isåfall fremgå av forsikringsvilkårene. De fleste slike forsikringer dekker noen nødvendige utgifter ved skade i inntil to år etter skaden oppsto samt en erstatning ved varig medisinsk invaliditet. Dersom en velger å engasjere en advokat i slike saker bør en passe på at salæret ikke spiser opp erstatningssummen. Ved tvist i saken, kan man ta ut rettshjelpsforsikringen til å dekke advokatutgifter.

Hvor mye pleier saker å koste?

Hvor mye bistand fra advokat vil koste, avhenger av hvor mye tid og arbeide som går med til saken. Ingen saker er like og det er derfor vanskelig å forutse fra start hvor mye det vil koste.

Det er ikke alle utgifter som dekkes gjennom forsikringsselskap. Selv om en kan knytte utgiftene direkte til ulykken så er det ikke alt arbeide advokaten gjør som dekkes, dette kan for eksempel gjelde utgifter knyt-

ttet til klage i helsevesenet eller på vedtak gjennom NAV. Dette er det greit å være klar over samt snakke med advokaten om underveis. Det er også viktig å vite at du er oppdragsgiver og derfor står ansvarlig for kostnader utover det som selskapet dekker.

I starten av samarbeidet er det viktig at en tar opp hvordan en skal fakturere. For å unngå misforståelse bør dette gjøres skriftlig, i form av en oppdragsavtale. Det er også veldig viktig at du leser denne avtalen og stiller spørsmål dersom noe er uklart.

I "tvilsomme" eller ekstra vanskelige saker, er det ikke uvanlig at advokater krever en

eller annen økonomisk garanti.

Når du får formidlet kontakt gjennom Personskadeforbundet LTN

Dersom du får formidlet kontakt med advokat gjennom Personskadeforbundet LTN skal det inngås en klar og tydelig oppdragsavtale. Hva som er nødvendige og rimelige utgifter avhenger av flere forhold og her kreves det god og tydelig informasjon og kommunikasjon mellom deg og advokaten.

Medlemmene i Personskadeforbundet skal ikke oppleve å få en utgift fra advokat som de ikke er gjort klar over på forhånd. Du

Skader som skjer på fritiden kan dekkes gjennom privat reise- og ulykkesforsikring.

skal være trygg på at advokaten du har fått formidlet er oppdatert på fagområdet og gir deg den informasjonen som trengs underveis i saken din. Vi anbefaler uansett at det avtales rapportering underveis, slik at du har oversikt over utviklingen i saken. Oppstår det noe eller du har spørsmål tilknyttet firmaet vi har satt deg i kontakt med må du ta kontakt. Dersom du mener at advokaten ikke har fulgt oppdragsavtalen kan Personskadeforbundet LTN hjelpe deg med å klage. Ikke nøl med å kontakte oss vedrørende dine erfaringer med advokaten. Dette er en viktig del av vår evaluering.

Vi ønsker gjerne tilbakemelding på dine erfaringer med kontakten advokaten, både Høre dine erfaringer fra kontakten med advokat, både positive og negative

Oppstår noe eller du har spørsmål knyttet til firmaet vi har satt deg i kontakt med, må du ta kontakt. Vi

Sjekkliste

- Jeg har fått oppdragsavtale fra advokaten
- Jeg har lest og forstått oppdragsavtalen
- Det er avklart hvem som gjør hva og om jeg vil ha kopier av korrespondanse eller ikke
- Jeg tar vare på dokumentasjon i egen perm/egne mapper
- Jeg har fått oppdragsavtale fra advokaten
- Jeg har lest og forstått oppdragsavtalen
- Det er avklart hvem som gjør hva og om jeg vil ha kopier av korrespondanse eller ikke
- Jeg tar vare på dokumentasjon i egen perm/egne mapper.

Samarbeidet med advokaten

Innhenting av opplysninger

Etter at skaden er meldt til forsikrings-selskapet og saksdokumentene er innhentet, bør advokaten din gå igjennom saken med deg. Dere vil da gå igjennom hvilke rettigheter du har, hvor sterkt saken står juridisk og hvordan du skal forholde deg til forsikrings-selskapet. Man vil også foreta en gjennomgang av eventuelle private forsikringer.

I den første tiden etter ulykken

Den første tiden etter ulykken pleier de økonomiske tapene å være merutgifter til behandling, medisiner, lege, transport, men det kan også i noen tilfeller være snakk om inntektstap. Ofte avtales det med advokaten at du sender kravene til selskapet selv og mottar betaling direkte, og først kontakter advokaten dersom problemer oppstår. Dersom alt går normalt i forhold til selskapet, vil du vanligvis ikke ha behov for særlig bistand før eventuelle sykepenger opphører (etter ett år). På grunn av behandlingstiden bør du søke NAV om arbeidsavklaringspenger 3 måneder før sykepengeperioden utløper.

Advokaten din bør foreta en foreløpig beregning av inntektstapet. Utgangspunktet

er at forsikrings-selskapet skal utbetale inntektstapet på forskudd, helst to ganger årlig (å konto). I praksis skjer det ofte bare en gang årlig, og da gjerne med et mindre beløp enn det som er det reelle tapet. I tillegg har en ofte utgifter til behandling m.m. som kan lede til en økonomisk vanskelig situasjon og som vil kunne innvirke negativt både på rehabilitering og prognose. Underveis er det viktig at du holder advokaten din oppdatert ved å informere om nye medisinske undersøkelser eller behandlinger du har tatt. Har du smerter eller plager etter skaden, er det av bevisshensyn viktig at du jevnlig konsulterer legen din for å få dette dokumentert. Dette er fordi det er viktig å kunne dokumentere såkalte brosymptomer, som betyr at plagene har vært sammenhengende.

Når det gjelder inntektstap sender advokaten din inn krav for hvert år, når lønns- og trekkoppgave foreligger. I en rekke tilfeller kan det være at forsikrings-selskapet ikke vil betale ut å konto, for eksempel fordi selskapet mener at det ikke foreligger årsakssammenheng mellom ulykken og skaden. Noen ganger vil selskapet ikke betale før det foreligger spesialisterklæring.

Sjekkliste

- Jeg vet hvilke forsikringer og erstatningsrettigheter jeg har
- Jeg har avtalt med advokaten hvem som sender inn kvitteringer og krav om utgifter til forsikringsselskapet
- Jeg er i kontakt med lege jevnlig for å få plager vurdert og dokumentert.
- Jeg informerer advokaten fortløpende om undersøkelser og behandlinger
- Sender inn lønnsammenstillingen når denne er mottatt fra arbeidsgiver (tidligere lønns- og trekkoppgave)

2-3 år) være nødvendig å innhente en spesialisterklæring i en erstatningssak. Dette skal gjøres av en uavhengig spesialist og kommer derfor utenom behandling og vurdering i helsesystemet.

Dette kan også ta lenger tid, avhengig av hvilken type skade man har. Grunnen til at det tar tid før erklæring kan innhentes er at du skal gjennom en rehabiliteringsperiode og ofte en arbeidsavklaringsperiode, før man kan vurdere alvorlighetsgraden og de varige konsekvensene av skaden.

Spesialisterklæring

Ved varige skader vil det etter hvert (etter

Du har rett til å delta i valget av spesialisten som skal skrive erklæringen. Forsikrings-

Du har rett til å delta i valget av spesialisten som skal skrive erklæringen.

selskapet er likevel ofte uenig i spesialist-valget, og vil noen ganger ikke betale for erklæringen dersom man ikke blir enige i valget av spesialist. Når du etter hvert kommer til undersøkelsen, har spesialisten på forhånd fått tilsendt de foreliggende medisinske opplysninger om deg. Erklæringen skal si noe om medisinsk invaliditet, mulighet til å stå i arbeid (ervervsmessig uførhet), og om det er årsakssammenheng mellom ulykke og skade og ervervsuførhet. Videre bør den ha med en funksjonsvurdering og si litt om eventuelt behandlings- og bistandsbehov fremover.

Spesialisten er uavhengig av oppdragsgiver og skal, i denne sammenheng, ikke være din behandler. Etter undersøkelsen er det ofte en viss ventetid for å få erklæringen.

Forberedelse til møte med spesialist

Når du skal til en spesialist er det viktig at du forbereder deg, både mentalt og i noen tilfeller også skriftlig. Spesialisten tar utgangspunkt i de medisinske opplysningene som er sendt inn på forhånd. I tillegg til dette gjennomføres det en kort undersøkelse og samtale med deg.

Noen punkter som kan være greit å tenke gjennom er:

- Hvordan hadde du det før ulykken

- Hvis du hadde noen plager, har de blitt forverret?
- Hvordan skjedde ulykken?
- Hvordan hadde du det rett etter ulykken? Hvilke plager har du fremdeles?
- Hvordan påvirker plagene dine deg i hverdagen? Evt. på jobb og etter jobb?
- Hvordan er sosialt liv etter ulykken?

I noen tilfeller kan det være en ide å skrive ned en kort redegjørelse som du kan gi til spesialisten. Ved å gjøre dette sikrer du at du får med deg alt. Ta gjerne en prat med advokaten din om hvordan du bør forberede deg best mulig.

Oppgjør

Når spesialisterklæringen foreligger og dere synes at innholdet i denne er korrekt, kan advokaten din fremsette krav i saken. Saken kan da bli avsluttet helt eller delvis ved at man gjør opp de erstatningspostene man er enige om. Blir man ikke enige med forsikringssselskapet om innholdet i spesialisterklæringen, kan dere anmode forsikringssselskapet om å betale for en ny spesialisterklæring, såkalt "second opinion". Hvis ikke selskapet går med på second opinion, må du i tilfelle selv betale for ny erklæring, og advokaten kan vurdere å ta ut stevning i saken.

Gjenopptak av avsluttet sak

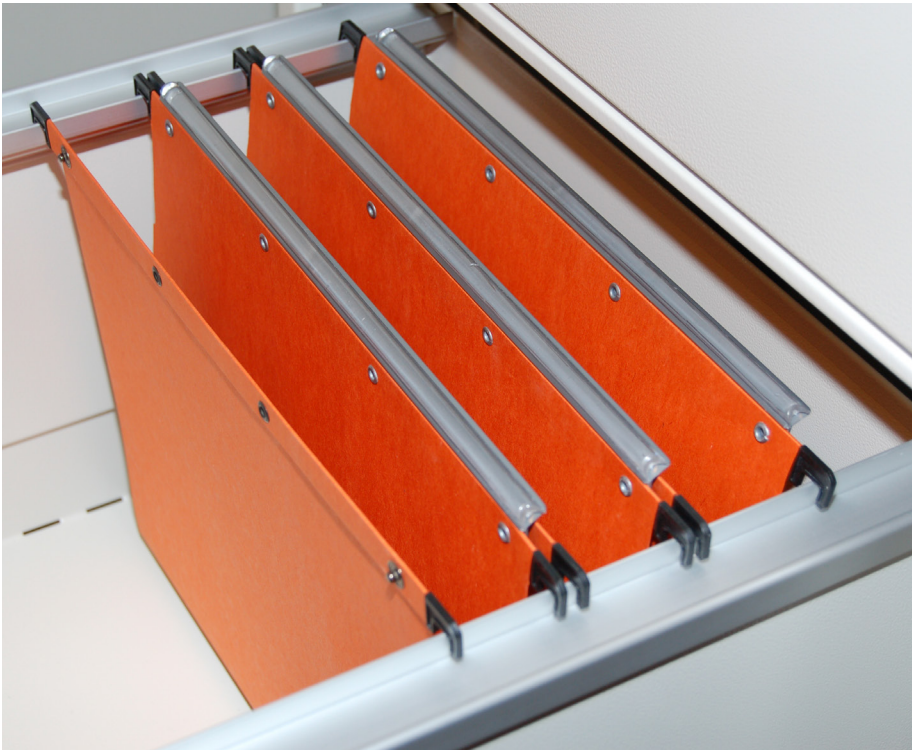
En oppgjort sak er i utgangspunkt endelig. Til tross for at det finnes noen sikkerhetsventiler viser erfaring og rettspraksis at det er særdeles sjeldent at en avsluttet sak lar seg å gjenåpne. Det er derfor særdeles viktig at en setter seg nøye inn i hva erstatningsoppgjøret er ment å dekke.

gjenåpnes hvis man opplever en vesentlig forverret helse eller ervervsevne. Dette skal da ligge utenfor det som ble lagt til grunn ved oppgjøret, og som skyldes den ulykke du var utsatt for. I tillegg kreves det også at foretatte erstatningsoppgjøret fremstår som urimelig og ubalansert.

Hovedregler for gjenopptak

Saker som er avsluttet utenfor domstol kan

For oppgjorte yrkesskadesaker er hovedregelen at krav om etteroppgjør må

Saker som er avsluttet utenfor domstol kan gjenåpnes hvis man opplever en vesentlig forverret helse eller ervervsevne.

fremsettes senest fem år etter at saken ble oppgjort.

I tilfeller der erstatningssaker er avsluttet ved dom gjelder at kravet om gjenopptakelse må være fremsatt senest innen 5 år etter at dommen er avsagt, og innen 3 mnd fra en fikk vite om forholdet som begrunner gjenopptak. Dette forutsetter at skadefølgen utvikler seg slik at det i vesentlig grad endrer forutsetningene for erstatningsoppgjøret.

Foreldelse

Foreldelsesreglene er kompliserte, men det er allikevel noen hovedregler som er gjeldende. Hvis en har vært utsatt for en ulykke er det viktig å melde fra til relevante forsikringsselskap med en gang. Dette fordi de fleste ulykkesforsikringer krever at skade meldes til forsikringsselskap innen et år. Det samme gjelder når man skal melde yrkesskade til NAV. Melding om personska- de ved trafikkulykke til bilansvarsselskap og yrkesskadeforsikringer ved yrkesskader er 3 år.

Erstatningssaken kan bli foreldet 3 år etter at du fikk kunnskap om skaden og den ansvarlige dersom den ikke meldes. Utgangspunkt for 3-årsfristen er den dag da du fikk, eller burde ha skaffet deg nødvendig kunnskap om skaden og den ansvarlige.

Det er også slik at krav om tap kan foreldes etter 2 år fra det foreligger kunnskap om skaden og tapet, såkalt suksessiv foreldelse. Forsikringsselskapene er pålagt å varsle om at de vil påberope seg foreldelse. I slike tilfeller har du 6 måneder på deg til å bryte foreldelsen. Dette kan gjøres enten ved at du tar ut en forliksklage eller stevning for domstolen.

Har du advokat, er det advokatens ansvar å passe på foreldelse. Et krav vil som hovedregel uansett være foreldet 20 år etter skadedato

Personskadeforbundet LTN
Hausmanns gate 19, 0182 Oslo
www.personskadeforbundet.no
post@personskadeforbundet.no
tel.: 22 35 71 00